

чуузу. Эгээр 1-ги армид).	амьдралда ботландыарын	мандыг дөмдлөн.	партия болган үзүү шидий- бая, дөмдлөн туура, эий.	нууна, ариймтарга оон ча- мсаарын аиймийн бүх өө-	дарай планнаарын пөгөл ту-	Үндэснийрийн төлөвлөгөө- д эстетикт кижжидлөгөө	ийн КП Т-ийн сек- дууат В. А. Валас
---------------------------	------------------------	-----------------	---	--	----------------------------	--	--

Ғакчыларны өөрөдиринин

НЕВАНЫН
ЭРИИНДЕ

Бо чылын июль төңүзүндө Ленинградта «Луг» ордуна аянар кечинин ээлчегин дегелге-садым болур. Нева демин эринге ан-өлүк садым дегелге-садым апарган. Дегелге-садым кирген кетерин ассорттизир хой, шынары эки. Оң кыркычкылар ССРЭ-нин дашкаар үндүр садым турар өлкү кетеринин барык шунтуу садым ап болур.

Бүгү эвилелдин «Союзшенина» каттыжышкынын Ленинград салбырын эргелекти Леонид Жукотун чугаалагы болза:

— 1931 чылын мартта Бүгү эвилелдин «Союзшенина» каттыжышкынын Ленинград бодунун эң баштайгы улуз кемчээдиг дегелгезин органиастап эрттирген. Ада-чурттуу улуз дайынның эгелээр мурунда нинти-биле он чед дегелге-садым болган. Ол бодун турган дегелге-садым дадын сөөлүндө 1947 чылын июльдан эгелеп катап тургустунган. 1964 чылдан эгелээр өлкүтүн дегелге-садым Ленинград чыла үш катап: январьда, июльда болгон октябрьда эрттирип турар апарган.

Дайын сөөлүндөгү болтуулап дегелге-садымга 10—15 куртуурадан садым алычкылар келген. Ам ордуга 20—25 куртуурадан төлөөлөрү ужурашар. Ол дээрге бир-ле дугайында Англия, АКШ, ГФР, Скандинав чурттары, Италия, Франция, Швейцария, Голландия, Япония-дыр.

Өлкү ордууна чылын-на 1 миллион хире каракул, кыш, дин, норка, дини, ондара, күзөн, еңот кетерин — шунтуу 55 хевирин өлүүнүн дегелге-садым эрттирип турар. Эрткен чылын дегелгезинде 75 муң киши кекки, 700 муң хире сибирин дини-норканын, 650—700 муң санын 15 аям өңүт кетерин, бир миллион каракул кекки берген. Чекке, еңот, кыраа, дымбакты кетерин улуз соңуурады болтурган.

Дашкыдан келер өлкү фермаларынын төлөөлөрүн бистин аянары кетерин, оон сарттап мылгап калып, күрүн стандартын сагаанын бели-биле үнөөлөр. Мичангап дашкы хой дашкык коммерсанттар өлкү кетерин баш удуз бербей-даа, хергелден кетерин телефон дашкыштыр чыгып ап турар.

О. КУЛЕШ.
(ПМА).

Делегей
БО ХҮННЕРДЕ

СЭКП-нин төлөөлөрү Иракта

БАГДАД. (СЭТА). СЭКП ТК-нын Политбюро кезгунунде кандидат, Узбекстан-нын Компартиясынын ТК-зынын бирги секретары Ш. Р. Рашидов Ирактын политиктиг кол үш партиянын — Араб социалисттик чартыпта партиянын, Ирактын Коммунисттик партиянын болгон Курдистанлык демократтык партиянын удузгучулары-биле Багдадка найыралдык ужуражышкын кылган.

Июль 16-да болгон 17-де эрткен беседаларга партиялар аразында дем каттыштырып

ажылдарынын айтырылгын чугаалашкан. Совет Эмгекчиле биле Ирак Республикасынын аразында найыралдык харылаалары калбартырынын эргекжок чугулашын демгелгез.

Араб социалисттик чартыпта партиянын республика-нын башкыны болдурган 1958 чылдын июль революциязы-нын 14 чыл оюну болгон 1968 чылдын июль 17-нин бодушкунунарын 5 чыл оюну байырадарыла СЭКП-нин төлөөлөрү кыжип турар.

А. И. Брежневтин

АКШ-ка чораанынын дугайында

ТОКИО. (СЭТА). Япон-совет найыралдын парламентте каттыжышкынын президенти, либерал-демократтык партиядан парламент депутаты Хирохидэ Исидо болгон ол каттыжышкынын чингине секретары, социалисттик партиядан парламент депутаты Хирохидэ Исидо СЭКП ТК-нын Чингине секретары эл Л. И. Брежневке телеграм-ма чоруткан.

«Дэди дегелдеги совет-америк чугаалажышкынар

үзүндө силерини кужениш-кынырларын болгон Силерини чедип алган түнөөлөр-нери шынап-ла магадап тур бис.

Бүгү дегелге тайбыны камгалаарынын эрге-ажыкта-ры даш моон сонгаар-даа куженишкынер салыр болгон бүгү кижин төрөлгезинин чаа-тай амырал дегелдин бели-деринин база чечектелиринин херээнге улам улуз улуз-ху-ну кийер деп силерге идеген тур бис» — деп, ол чагаала айткан.

АФГАНИСТАНДА
БОЛУШКУННАР

КАБУЛ. (СЭТА). Июль 17-де Кабул радиоуу дамчыш-тыр Афганистандын премьер-министри Мухаммед Сардар Дауд чүве чугаалаш, чуртка хаан дау-чурмуу узуулаан болгон Афганистандын респу-блика кылдыр чарлаа деп дыңыткан. Эрге-чатырганы чаа дау-чурмуу холга алганын түнөөлүндө чуртка чартытгалары чорудар, ук чартытгаларын сөөлүрдүр чарлаа деп, Дауд чугаалаан.

Афганистандын дашкыкы политиказы кала-даа катты-пас үзүлгезин болур, ыччан-гаш бастып чүрүвүс канды-даа шериг эвилелгезе кат-тышпас деп, ол медгелгез. Афганистандын дашкыкы политиказы национал күзөл-бо-додарга дүшүртү тургустун-чуртуу чедикчилик удуз-туу турар. «Армия, анык офицерлер чедикчилик байдатын контролдоп, үз-лөөгези күзүлгези турар» деп, радио дамчылыгында чугаалаан.

Кабул радиоуу дамчы-канын дауаар алдыра, Сардар Мухаммед Дауд Афгани-стан Республикасынын президенти кылдыр чарлаа. Дашкык херестер болгон камгалам министрстволары база ол баштаар деп, дыңыдаа чугаалаан.

Кабулдук байдалы тайбын-Хоорай транспорт ажалдап турар. Хоорайныкы телефон чеккизи, телеграфты амды-зында ажалдаптай турар, барыны чүктүп чамдык элчи кетерин шератер тапкыла-дап турар.

НАЙЫСАЛАДЫК КОЛ КУДУМ-ЧУЛАРЫН КОНТРОЛДОП ТУРА. ЧА-ЗАК БАЖЫНЛАРЫН ЧАМЫЛА ТАЙКЫЛАР ТУРГУЛАП АЛГАН. Аэропорт халыгын болгон ону шеригер тапкылап турар. Хоорайда шериг пегелде-зыне чатыртыр байдал тур-густунган. Кабул радиоуу чо-ну бажынардыга турарыча кыйгырган деп, Франс Пресс агенттеле дыңыткан.

РИМ. (СЭТА). Афгани-станын хааны Захир Шах ам Италияда чорун турар, ол алаа Лондонда чедо берген деп, Афганистанын Италияда элчи чедо бастыкан.

ДЕЛИ. (СЭТА). Афган найысалада амдырал чазалып турар деп, Кабул радиоуу дыңыткан. Чаа тургустунган республика эрге-чатырганы чуртуу чедикчилик удуз-туу турар. «Армия, анык офицерлер чедикчилик байдатын контролдоп, үз-лөөгези күзүлгези турар» деп, радио дамчылыгында чугаалаан.

Кабул радиоуу дамчы-канын дауаар алдыра, Сардар Мухаммед Дауд Афгани-стан Республикасынын президенти кылдыр чарлаа. Дашкык херестер болгон камгалам министрстволары база ол баштаар деп, дыңыдаа чугаалаан.

Кабулдук байдалы тайбын-Хоорай транспорт ажалдап турар. Хоорайныкы телефон чеккизи, телеграфты амды-зында ажалдаптай турар, барыны чүктүп чамдык элчи кетерин шератер тапкыла-дап турар.

ВДР-ни Англия
хүлээп көргөн

ЛОНДОН. (СЭТА). Англия-нын чааа Вьетнам Демок-раттык Республикасына хү-лээп көргөн чарлаа. Ийн чурттуу аразында дипломат-тык харылаалар тургууар дугайында тугаалажышкы-нары дипломаттык шугу-нар дамчыштыр эрттирген турар деп, парламентте ды-надык чарлаа.

СЭТА-нын мөр.
МОСКВА.

«УГААНДАН УТТУНДУРБАС»

ЗАРУБКИ НА ПАМЯТЬ

«Молдава-фильм» киностудиязы «Угаандан уттундур-бас» деп дегем экранын, уран-чечен фильмин уйдурган. Ында чажыт ажалдап турар коммунисттерин удузтулаан-биле молдаа чоңун Бессарабияны Совет Эвилелгезе каттыш-тырар даш демиселдин дугайында чугаалап турар.

Сценарийн Василий Худяков чотааткан. Тургускан ре-жиссерлары — В. Губу, М. Наравле.

Чад кино республиканын киноаппаратына удавас түнүп эгелээр. Ук фильмин көрүгөч халажынар.

ХОЙЖУЛАРЖЕ САГЫШ САЛЫЫШКЫН

Мойнункум — Казахстаннын карануль өс-түрер кылдыр тускайжыттынып турар, хой амылдыг дегем демиселери. Делегей примараларына Мойнункумун малчына-ры чылды-на 150 муң хире карануль ху-раган кочин кирип турар.

Сөөкөз төптеринден ыракка тура, хойжу-лар боттарын «улуз-алдан» хоорунган кыл-дыр бодавас. Оларларга көмөр магазинер, автокулубтар, иди-хеп, радиоприемниктер септеп чоруу мастерская, дааранылганын, арыгларынын ательеери кээп турар. Хой-жулар чаа киноларны көрүп, чаа солун-нары угулчу номчуп, көмөр библиотек-лардан номнар ап турар, чаа костюм, пла-ты даарады тырттып алыр аргалыг.

Районда хойжуларны эмнелге талазы-

биле хандырап амылды база эки таарыш-тыр тургускан. Ында алды эмнелге чери болгон фельдшер-акушер пунктуу амыл-дап турар.

Область төвүнүк болгон найысаладар театраларынын артистери оларга барып турар. Районунуң национал ур болгон танцы ансамбли «Аксуннар» («Ан комагарлар») угулчу аалдап келир. Оң 25 кинигил коллектини чылды-на 120—130 концерт-ти чоңа көргүзүп турар.

ЧУРУНТА: Мойнункумун култура ба-жынынын национал ур болгон танцы ан-самблин Назар ССР-де «Айдарлин» сов-хостун хойжуларына көргүзүлгери.

(И. БУДНЕВИЧНИН ФОТОЗ. ПМА).

УРАН ЧОГААДЫЛГА ДЕЛГЕЛГЕЗИ

Тыванын херэженирлерин VII съездинге тураскааткан улузуге каастага уран чүүлүн дегелгезе Кызылда Поли-тектин чырыдышкын бажы-нында ажыттыган. Ында Кы-зылдын, республиканын район-нарынын херэжени уран-ше-верлеринин 800 ажыг ажы-дарын көрүктүлгө бараалга-дып дегелгез.

Дегелгезе тыва национ-ал сийлөйт уран чүүлүн хе-

вифтеринин ажылары — чо-нар-даштан кылган ан-мен дүрүлери, узаныла херексе-лери — мөңгүн баскыштарын чүгенер, бижек, аны-бүрү угулаалар-биле хазелеп каас-таан төрөчө, деспелер, бүрүн деригил ойнаарак өглер, шир-тектер, уран-шевер кижилер-нин даарааны хой аям ийек-хеп, аргылыг чүүлдер, уран чуртула жырларын кылгалы-гы даш эвилелдин аны-бүрү херекселери бар. Ол ышкаш

фотографиянын ажылары-дык хой херэженир төвү-лөөлөрү дегелгезе кийер.

Уран-шеверлерин дегелге-де кирген ажыларын кызыл-чылар болгон найысаладын аалчылары, херэженир съез-динин делегаттары улуз со-нуураал-биле көрүп турар. Эң дээр ажыларын, мастерларын дипломнар, Хундула бижикте-ри, белектер-биле шапнаар.

М. ДУЛУШ.

ЗОНА МАРГЫЛДААЗЫ БӨГҮН ЭГЕЛЭЭР

«Хом мячиктин» шаңналы даш 1961—62 чылдарда те-руттугун оолдарын РСФСР-нин ийги зонанынын шүүлде маргылдаазы бөгүн бистин республиканын найысалаы Кы-зыл хоорайын Совет Тываның 5 чылы аттыг стадионга эгелээр. Ук маргылааны эрттиреринин чурумун кыска-зыл тайылырлап бээрин бистин корреспондентис Кызыл-даа уругуларын спорт школанынын директору, ол маргылда-аың судьясы Вячеслав Степанович Хопротан амдзын. Ол ду-гайында кыска интервьюну парладывас.

— Вячеслав Степанович болуп эртер маргылдаанын кол сорулазы кандыгы?

— «Хом мячиктин» шаңна-лы даш чыл бүрүдө чорудар школаларын бол маргылдаа-зынын ужуз-дулазы улуз. Бир-ле дугайында, футбол спортун школаларда-даа, улуз-даа удуз-туу аразында ийгерелди, сайырадыр, ону массалык болдурарына улуз амын бер-ип турарын демгелгези чуга-лаа. Ийде, беди мергелди-лээп футболстерин белекко-ринге канчаар-даа аажок улуз салдарын чедирип турар. Кым билбес бөөр, Совет Эвилелдин футболга шилдик команда-зынын ойнакчылары улуз спортте баштайгы базынарын

«хом мячиктен» эгелээр бол-гун. Кызылга бир-ле дугаар болуп эртер бол зона маргы-лдаазы бистин республикада футбол спортун ийгерелдинге улуз ийги бээр чугаажок.

— Байы-кайы черлерден келген командалар кийир-ирги?

— Ук маргылдаага Алтай крайын, Иркутск, Кемерово, Кустан, Новосибирск, Омск, Томск, Челябинск, Тюмень об-ластарын болгон Тыва АССР-ин шилдик командалары-нын өзүп орап анык футбо-листери кийир. Эрткен чы-лын бол зонага Кемерово обла-стын футболстери чемпион болгон. Бо чылын олар база багай аяас белеккенген. Үс-түндө ааанын 10 коман-даны ийи бөлүккө чарган. Бистин республиканын анык футболстери ийгин бөлүккө ойнаар. Маргылдаа польдун 20-ден 29-ка чедир түгүл-гээр.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

ИЮЛЬ 30-ДЕ

МОСКВАДАН
13.30 — Дыңыдаалар про-граммасы. 13.35 — Медгелер. 13.45 — Онугу телекөргүзүт. «Дашкык». Хой сериалыг уран-чечен телефильм. «Ура-ла оолдарынын ужураалары». 14.30 — Онугу телекөргүзүт. Хензептерин телекөргүзүт. «13 таңда». 15.25 — Аныктар-нын байырыг манифестация-зы. «Тенинги» болгон пар-тиянын херэте шылчы бис.

КЫЗЫЛДАН
18.00 — Телемгелер. 18.15 — «Вильюс». Документалдык фильм. 18.25 — Телемгелер. 18.35 — Чарлаалар, реклама.

МОСКВАДАН
18.40 — Улуз совет шүүлүкү В. В. Маяковскийни төртү-түнгенден бээр 80 жыл бол-ганына тураскааткан кезээ. 20.40 — Онугу телекөргүзүт. «Хелгелер дал дүште козу-бейи баар». Хой сериалыг уран-чечен фильм. 7-ти серия. КЫЗЫЛДАН
21.45 — Беш чылга — шаңна-ны күп-ажыдак. Дамчыды-га.

МОСКВАДАН
22.10 — Москанын коңерт залдары-биле. Музыка тайы-ды. 23.00 — 23.30 — «Уе». Ин-форматтыг программа.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНОТЕАТРААРАА

ИЮЛЬ 20-ДЕ

«НАЙЫРА»: «Телестиг ө-бүс» 10.00, 11.45, 13.30, 15.15, 17.00, 18.45, 20.30 шаңтарда. «КАА-ХЕМ»: «Семур» 10.00, «Бодуун туружунда киж» 13.00, 16.35, 18.50, 20.45 шаңтарда. «ВОСТОК»: «Адам биле Хо-ла» 11.30, «Амдыралде элги келген» (2 сериям катты)

17.00, 20.00 шаңтарда. «ШОНЕР»: Киночымыды 9.00, «Талгырда — Барын чүтө» 10.40, 12.30, «Кара та-жы» 14.20, 16.30, 18.30, 20.30 шаңтарда. ЧАПТЫ КИНОТЕАТР: «Эртн гармонизалга бичи рек-виз» 15.00, 17.00, 19.00, 21.00 шаңтарда.

Стратосфераже ужудуушкун

Совет ужудуушкы-шенекти-лер Ала-чурт авиациянын төгүтүгүн база бир кайгам-чыкты арнын ажыктанар. Артем Иванович Микоян аттыг дуржулга-конструктор бодуунун чогалазын кылган Э-266 деп самолетка Совет Эвилелинин Мадыры П. М. Остапенко 243.5 секундда ужен километр бедище уду-туп үнгөн. Ол дээр дегелге-ан улуз чедикчилик-дыр.

П. М. Остапенко биле кады ол-ла самолетка хары. уда ужудуп үнгөн ужудуушкы-шени Б. А. Орлов 169.8 се-кундада 20 километр бедище ужуткан. Ужудуушкунун чамдык уелеринде самолеттин келүлүр дүргөн секундда 320 метр чедип турган. Армавирде авиациянын даш-ли шериг училищезинин (мур-нууда оон доозукчу) ин-структору Петр Максимович Остапенко «шенектилер шко-

лазын доосканлар бээр элөөн үр апарган. Дык хой чаа самолеткага шенекке ужу-дуушкунунарын кылган. Чи-жээлээр, сурагыл МП-21 деп самолетка шенекке ужу-дуушкунун чедикчилик чор-уткан. Оон биографиясында дык хой чаа-чаа чедикчи-лер демгелгезинген. П. М. Остапенко ам дегелгезин беш уда рекордени болгон.

Борис Антонович Орлов бир-ле дугаарыда дегелгез

рекордун тургускан. Ол ба-за-ла шенектилер школазын дооскан. Сурагыл ужудуушкун Совет Эвилелинин Мадыры С. И. Анохин Борис Анто-нович Орлов ол школага өө-рөйр дугайын саналаан. Ам Б. А. Орлов дуржулалыг мас-тер-шенекти, дегелгез рекорд-смени апарган.

СЭТА-нын мөр.
МОСКВА.

ӨӨРЕНИНЧЕ ЧАЛАП ТУР

1973-74 өөредилге чылында Ак-Довурак хоорай-нын № 41 профессионал-техниктиг училищези да-раазында мергелдерге өөренирин күзүн анык-тарны чалап тур:

1. Электрослесарьлар.
2. Улетүр дери херекселдеринин слесарь-сеп-текчилери.
3. Автомашиналар септээр слесарьлар.
4. Газоэлектроткачкылар.
5. Сантехник-слесарьлар.

Өөренир хуусаазы 2 чыл. Аана сес класс доос-кан. 16 хардан өрү назылгаларны хүлээп алыр. Училищени дооскан соонда тускай мергелди чедип алган ол кижилер «Тыва даг-дүгү» комби-натка ажылдаар.

Сургуулардын өөренип турган үзүндө нини чуртталга чери-биле болгон иди-хеп-биле хан-дырышаан, халаска чегерер. Училищенин бо-дунда 8-тен 10 чедир класстарыг кеежэки школа база бар. Бүдүрүлге прагматизм эртин турган үз-үндө сургуулардын ажылдап алган акшазындан 33 хуу төлөвирин бээр.

Училищеге өөренип турганынын чылдарын нини-ти ажал стажына кийр санаар. Училищени кон-

чуг эки демдектерин доосканнарын ажал стажын барымдаалавайн, күрүнөдө долу хандырылгалыг техникумнарже өөредип чорудар.

Тускай мергелдеринин аямы-биле училищеге техниктиг бөлүмнөр база ажылдаар. Ол ышкаш аана бот-тывынур уран чүүл бөлүмү болгон спорт залына спорт секциялар ажылдаар.

Училищеге кирерин күзүннөр спорт хептиг, три-колуг, тапчакылыг келир болгон карандаш, демир-жүжү, шугуунуг келир.

Училищенин директорунун адынга кийер бил-диришкиге кожар документи-лер:

1. Төрүттүнгенинин дугайында херечилел азы паспорт.
2. Школа доосканынын дугайында херечилел.
3. Шериг биледи азы кийр бижээн херечилел.
4. Автобиография.
5. Сөөлгү ажылдап турган азы өөренип турган черинден характеристика.

3×4 хемчээдиг 6 фотоурук.

Өөренирин күзүннөр Ак-Довурак хоорай, № 41 училищеге үстүндө бижээнивис бүгү документи-лери дууаар.

РЕДАКЦИОННЫЙ
АДРЕС: 1667000

Кызыл. Шетинин-Бравченко кудумчуу, бажы № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторун 24-63, редакторун оралкыларынын 35-24, пропаган-да кылдынын 23-54, харысалгалы секретарынын 23-35, партияг амырал кылдынын 37-13, култура кылдынын 23-54, кездэ ажы-агый кылдынын 21-47, улетүр кылдынын 22-64, чаага кылдынын 41-27, информация база совет тургузуг кылдынын 20-60, бухгалтерияны 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбей барганга 32-75 телефоноч айтпаар.

Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелин Ном үндүр чед, полиграфия болгон ном салымын талазы-биле эргеленип типографиязы. (Кызыл Шетинин-Бравченко кудумчуу бажы № 1). ТС 00660.

Солун неделяда 6 катап
үнер

Пар. ама 2. Тираж 15.953 ЧАТЫГ № 2260.